

El sistema educatiu a les Illes Balears en xifres (2012)

Belén Pascual Barrio

Lluís Ballester Brage

RESUM

Aquest any acadèmic, com l'anterior, ha estat condicionat pel context de recessió en què està immersa la dinàmica social i econòmica general. Els anys previs a la crisi econòmica i laboral, la comunitat autònoma de les Illes Balears ha destacat per les elevades taxes d'activitat i ocupació, però també pel baix nivell formatiu de la població activa. El context actual augmenta la vulnerabilitat d'un sistema caracteritzat per un nivell baix d'escolarització i de graduació en els estudis postobligatoris. En aquest informe analitzam diversos indicadors del sistema educatiu universitari i no universitari de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

RESUMEN

Este año académico, al igual que el anterior, se ha visto condicionado por el contexto de recesión en la que se encuentra la dinámica social y económica general. Durante los años previos a la crisis económica y laboral, la Comunidad autónoma de las Islas Baleares ha destacado por las altas tasas de actividad y ocupación pero también por el bajo nivel formativo de la población activa. El contexto actual aumenta la vulnerabilidad de un sistema caracterizado por un bajo nivel de escolarización y graduación en los estudios postobligatorios. En el informe se analizan diferentes indicadores del sistema educativo universitario y no universitario de la CAIB.

I. CONTEXT DEL SISTEMA EDUCATIU DE LES ILLES BALEARS

La crisi econòmica i els canvis accelerats en el sistema ocupacional i de protecció social provoquen un canvi en les trajectòries sociolaborals que els darrers anys havien caracteritzat la comunitat autònoma de les Illes Balears. Davant un canvi estructural com l'actual, ens trobem amb una manca d'ocupació per a bona part de la població i un empitjorament de les condicions laborals i de la qualitat de vida en general. Inevitablement, aquest context marca un abans i un després en el mercat laboral i en les relacions laborals, però també en els serveis públics d'atenció social, sanitària i educativa.

La taxa d'activitat de l'any 2011 ha estat del 65,31%, 5,3 punts superior a la taxa estatal. Com que és un mercat laboral estacional, les taxes d'activitat augmenten significativament el segon i tercer trimestre de cada any. De la mateixa manera que la pauta de l'evolució de les taxes estatals es manté igual que la de l'any anterior, a les Balears, el segon trimestre, aquesta taxa ha estat dos punts inferior a la de l'any anterior: un 65,75%. Encara així, la disponibilitat per fer feina de la població de més de setze anys continua superant l'estatal: la taxa de 2011 continua essent més de 5 punts superior a l'estatal. Podem relacionar aquest fet amb la composició demogràfica de les Illes i l'oferta ocupacional existent. Per gènere i procedència, les diferències són notables i aquesta taxa arriba al 71,57%, en el cas dels homes (4 punts superior a l'estatal), i al 86,98%, en el cas dels homes estrangers no comunitaris (vegeu els quadres 1 i 2).

La taxa de desocupació de 2011 és d'un 21,87% i continua superant la mitjana estatal. Ha augmentat un punt i mig respecte de la de 2010 i ha triplicat la de 2007. El sectors poblacionals que pateixen amb més intensitat aquesta problemàtica són els més joves de vint-i-cinc anys i la població estrangera. Tenen una taxa de desocupació, tant a l'Estat com a les Illes Balears, que duplica la

general (a les Balears, supera el 43%) i que s'ha triplicat els darrers cinc anys. La taxa de desocupació de la població estrangera que no pertany a la Unió Europea és d'un 33,79%, catorze punts més que la de la població autòctona i solament un punt inferior a la taxa estatal del mateix grup poblacional. Per gèneres, la taxa masculina i la femenina estan molt igualades, tot i que, a les Balears, la taxa femenina és un punt més baixa que la masculina (vegeu el quadre 1).

QUADRE 1. EVOLUCIÓ DE LES TAXES D'ACTIVITAT I DESOCUPACIÓ (ANUALS I TRIMESTRALS)

Dades anuals									
Taxa de desocupació	2007	2008	2009	2010	2011				
Total estatal	8,26	11,34	18,01	20,06	21,64				
Balears (Illes)	6,98	10,18	18,02	20,37	21,87				
Taxa de desocupació, menors de 25 anys									
Total estatal	18,19	24,63	37,85	41,61	46,45				
Balears (Illes)	15,14	24,34	31,69	43,01	43,07				
Dades trimestrals									
Taxa d'activitat	2010TI	2010TII	2010TIII	2010TIV	2011TI	2011TII	2011TIII	2011TIV	2012TI
Total estatal	59,83	60,11	60,08	59,99	59,88	60,12	60,11	59,94	59,94
Balears	63,71	67,83	68,13	64,37	63,17	65,75	67,95	64,36	64,77
Taxa de desocupació									
Total estatal	20,05	20,09	19,79	20,33	21,29	20,89	21,52	22,85	24,44
Balears	22,41	19,94	17,12	22,23	25,36	19,48	17,81	25,2	28,01

Font: INE. Encuesta de población activa

QUADRE 2. TAXES D'ACTIVITAT I DE DESOCUPACIÓ, PER NACIONALITAT I SEXE. ANY 2011

Activitat	Total	Espanyola	Estrangera: total		
			TOTAL	UE	NO UE
TOTAL					
Estatl	60,01	57,8	76,07	69,48	79,37
Balears, Illes	65,31	63,22	72,54	66,48	78,01
Homes					
Estatl	67,45	65,35	82,84	74,96	86,62
Balears, Illes	71,57	69,4	80,24	72,44	86,98
Dones					
Estatl	52,92	50,57	69,75	64,64	72,42
Balears, Illes	59,11	56,71	66,38	61,92	70,56

continua

DESOCUPACIÓ	Total	Epanyola	Estrangera: total		
			TOTAL	UE	NO UE
TOTAL					
Estatal	21,64	19,6	32,84	28,92	34,56
Balears, Illes	21,87	19,47	29,11	23,04	33,79
Homes					
Estatal	21,21	18,89	34,64	28,43	37,21
Balears, Illes	22,34	20,21	29,72	19,4	37,14
Dones					
Estatal	22,16	20,49	30,85	29,42	31,52
Balears, Illes	21,31	18,52	28,52	26,29	30,35

Font: INE. Encuesta de población activa

El mercat laboral de les Balears ha afavorit un increment ràpid de la població activa, també jove i estrangera. Concretament, la població estrangera entre 2001 i 2011 ha passat de 73.614 a 242.812 persones. A les Balears, el percentatge de població estrangera representa un 21,81% de la població total (gairebé el doble del percentatge estatal) i un 17,69% de la població en edat escolar, una taxa 6 punts més elevada que l'estatal, però 1,3 punts inferior a la de l'any anterior a les Balears (vegeu el quadre 3).

QUADRE 3. POBLACIÓ (ESPANYOLS/ESTRANGERS) PER EDAT (TRES GRUPS D'EDAT). ANYS 2002-2011

Total edats	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Estrangers	99.744	126.505	131.423	156.270	167.751	190.170	223.036	237.562	242.256	242.812
% estrangers	10,88	13,35	13,76	15,9	16,76	18,45	20,79	21,69	21,9	21,81
% estr. estatal	4,73	6,24	7,02	8,46	9,27	10	11,41	12,08	12,22	11,9336
0-15 anys										
Estrangers	12.745	17.131	19.519	22.716	24.076	26.683	30.750	33.017	33.830	31.784
% estrangers	8,6	11,23	12,65	14,38	15,01	16,2	17,97	18,83	19,02	17,69
% estr. estatal	4,35	5,99	7,17	8,4	9,03	9,81	11,16	11,86	12,06	11,9336
16-64 anys										
Estrangers	78.161	99.171	103.126	122.797	131.240	149.280	175.653	186.264	188.482	190.003
% estrangers	12,25	14,99	15,43	17,78	18,69	20,59	23,23	24,19	24,36	24,52
% estr. estatal	5,55	7,32	8,24	9,94	10,94	11,77	13,43	14,21	14,35	14,2941
65 i més										
Estrangers	8.838	10.203	8.778	10.757	12.435	14.207	16.633	18.281	19.944	21.025
% estrangers	6,75	7,65	6,63	7,99	8,98	10,07	11,42	12,17	12,91	13,25
% estr. estatal	1,82	2,14	2,03	2,45	2,71	2,96	3,35	3,64	3,89	4,05892

Font: INE. Explotación estadística del padrón

A les Illes Balears, l'increment de l'alumnat estranger els darrers anys ha estat molt accentuat. El curs 2011/2012 es comptabilitzen 26.716 alumnes estrangers. Després d'anys de variacions percentuals interanuals constants, amb alguns increments superiors a un 40% —com el que hi va haver el curs 2002-2003—, des de 2010 aquesta tendència s'ha capgirat i el darrer descens interanual és d'un 3,4% (vegeu el quadre 9).

Solament un 23,9% de la població activa té estudis universitaris (10 punts menys que la taxa estatal) i un 29,2% té un nivell d'educació secundària de segona etapa. Els homes actius tenen els nivells formatius més baixos: un 20,2% tenen estudis superiors i un 27,9%, estudis secundaris de segona etapa (vegeu el quadre 4).

**QUADRE 4. POBLACIÓ (ESPANYOLS/ESTRANGERS) PER EDAT (TRES GRUPS D'EDAT)
ANYS 2002-2011**

		Ambdós sexes		Homes		Dones	
		Total estatal	Balears (Illes)	Total estatal	Balears (Illes)	Total estatal	Balears (Illes)
Total		100	100	100	100	100	100
Analfabets	2009	0,5	0,5	0,5	0,8	0,5	0,1
	2010	0,5	0,7	0,5	0,9	0,4	0,4
	2011	0,5	0,3	0,4	0,4	0,5	0,1
Educació primària	2009	14,8	13,6	16,5	14,9	12,5	12,1
	2010	14,2	13	15,7	14,2	12,3	11,4
	2011	12,9	11,7	14,2	13	11,2	10,1
Educació secundària primera etapa ⁽¹⁾	2009	28,6	35,6	31,2	39,5	25,2	30,8
	2010	28,3	34,9	31	38,5	24,9	30,6
	2011	28,6	34,5	31,5	37,9	25,1	30,4
Educació secundària segona etapa ⁽¹⁾	2009	24	27,6	23	25,8	25,3	30
	2010	23,9	28,3	23,4	26,2	24,6	31
	2011	24	29,2	23,3	27,9	24,9	30,8
Educació superior, excepte doctorat	2009	31,5	22,4	28	18,8	35,9	26,8
	2010	32,5	22,7	28,7	19,7	37,1	26,4
	2011	33,3	23,9	29,7	20,2	37,7	28,2
Doctorat	2009	0,7	0,3	0,7	0,3	0,6	0,1
	2010	0,6	0,4	0,7	0,5	0,5	0,2
	2011	0,7	0,4	0,8	0,5	0,6	0,4

⁽¹⁾ I formació i inserció laboral corresponent

Font: INE. Encuesta de población activa

2. ELS ENSENYAMENTS NO UNIVERSITARIS

Quant als ensenyaments de règim general, la matrícula del curs 2011-2012 es distribueix entre l'alumnat d'educació infantil (41.745 alumnes), primària (65.529 alumnes), secundària obligatòria (40.505 alumnes), batxillerat (13.316 alumnes), cicles formatius de grau mitjà (6.377 alumnes) i cicles formatius de grau superior (3.848 alumnes). L'única variació interanual positiva destacable la trobam a l'educació infantil, en la qual la matrícula augmentà un 2,14%.¹ Als altres nivells destaca l'estabilitat de la matrícula, tot i que als cicles formatius de grau mitjà i superior hi ha un lleuger descens d'un 1,7% i un 2,16%, respectivament. Als programes de qualificació professional també disminueix un 4,26% el nombre d'alumnes matriculats (vegeu el quadre 5).

QUADRE 5. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT MATRICULAT A ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL I PERCENTATGES DE VARIACIÓ INTERANUALS, PER NIVELLS EDUCATIUS. CURSOS 2009-2010 / 2011-2012 ⁽¹⁾

Ensenyaments de règim general	2009-2010	2010-2011		2011-2012	
	Absolut	Absolut	Variació %	Absolut	Variació %
Educació infantil	39.313	40.872	3,97	41.745	2,14
Educació primària	63.954	65.203	1,95	65.529	0,50
ESO	39.934	40.316	0,96	40.505	0,47
Batxillerat	12648	13.309	5,23	13.316	0,05
CFGM	5.382	6.487	20,53	6.377	-1,70
CFGS	3.327	3.933	18,21	3.848	-2,16
PQPI	1.646	2.207	34,08	2.113	-4,26
TOTAL ⁽²⁾	166.204	172.327	3,68	173.433	0,64

⁽¹⁾ El percentatge de variació representa l'increment del curs corresponent respecte del total del curs anterior

⁽²⁾ Ensenyaments de règim general sense comptar els alumnes d'educació especial (575, el curs 2010-2011) i PQPI (2.194, el curs 2010-2011)

Font: Ministeri d'Educació. Estadístiques de la educació. Enseñanzas no universitarias

Al curs 2011/2012, destaca principalment l'increment del nombre de centres que imparteixen el primer cicle d'educació infantil. La distribució dels centres educatius i unitats/grups per nivells d'ensenyament és la següent (vegeu els quadres 12 i 13):

- Educació infantil: hi ha 451 centres educatius que imparteixen estudis d'educació infantil, cinc més que el curs anterior (tots públics). El curs 2011-2012, el nombre d'unitats de primer cicle gairebé s'ha duplicat respecte del curs anterior, i passen de 592 a 1.159. Al segon cicle, s'ha passat de 1.496 a 1.517 unitats.

¹ És previsible que pes més gran del cens escolar en educació infantil i primària es projectarà en l'ensenyament secundari obligatori els pròxims anys (CES, 2012).

- Educació primària: hi ha 312 centres que imparteixen educació primària (4 menys que el curs anterior) i 3.015 unitats (137 més que el curs anterior).
- Educació especial: 36 centres (26 de públics i 10 de privats) i 128 grups (8 més que el curs anterior).
- Educació secundària obligatòria: hi ha 158 centres (67 de públics i 91 de privats) i 1.641 unitats/grups, gairebé les mateixes que el curs anterior.
- Batxillerat: 92 centres han impartit estudis de batxillerat. En aquest nivell, hi ha un total de 417 unitats en règim ordinari i 10 en règim d'adults; en total, són 12 unitats menys que el curs anterior.
- Cicles formatius de grau mitjà: 75 centres imparteixen aquests estudis (3 menys que el curs anterior). En aquest nivell, hi ha 299 unitats de règim ordinari (25 més que el curs anterior) i 26 de règim d'adults (4 menys que el curs anterior).
- Cicles formatius de grau superior: 52 centres imparteixen aquests estudis (3 més que el curs anterior) i hi ha 169 unitats/grups de règim general i 21 de règim d'adults.
- PQPI: 84 centres (65 públics) i 221 unitats (172 a centres públics i 49 a centres privats). Es comptabilitzen 41 unitats més.

**QUADRE 6. ALUMNAT MATRICULAT A CENTRES PÚBLICS.
CURSOS 2009-2010, 2010-2011, 2011-2012**

		Illes Balears	Total estatal
TOTAL	2009-10	65,7	67,6
	2010-11	65,1	67,9
	2011-12	65,5	68,2
Primer cicle educació infantil ⁽¹⁾	2009-10	82,3	50,7
	2010-11	67,8	50,7
	2011-12	67,2	51,6
Segon cicle educació infantil	2009-10	63,9	68,4
	2010-11	63,9	68,7
	2011-12	64,8	69,1
Educació primària	2009-10	63,1	67,3
	2010-11	62,3	67,5
	2011-12	62,8	67,6
ESO	2009-10	61,2	65,9
	2010-11	60,9	65,9
	2011-12	61,4	65,9
Batxillerat ⁽²⁾	2009-10	73,8	74,7
	2010-11	74,8	75,8
	2011-12	74,7	76,0
Formació Professional ⁽³⁾	2009-10	87,5	77,1
	2010-11	86,5	77,3
	2011-12	85,9	77,8

⁽¹⁾ A centres autoritzats per l'Administració educativa

⁽²⁾ Inclou el règim d'educació a distància

⁽³⁾ Inclou l'alumnat de cicles formatius d'FP i de PQPI. No inclou el règim d'educació a distància

Font: Ministeri d'Educació. Estadístiques de las enseñanzas no universitarias. Dades de 2008-2009 / 2009-2010 / 2010-2011

El nombre mitjà d'alumnes per unitat/grup als nivells de batxillerat i cicles formatius de grau mitjà és de 28,2 i 15,2 alumnes, respectivament (al batxillerat, supera la mitjana estatal i, als CFGM, és més baixa). Als ensenyaments obligatoris, les ràtios d'alumnes per aula són molt semblants a les del conjunt de l'Estat. La diferència la trobam al primer cicle d'educació infantil, amb menys alumnes per aula (vegeu el quadre 15).

QUADRE 7. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT MATRICULAT A ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL I PERCENTATGES DE VARIACIÓ INTERANUALS, PER NIVELLS EDUCATIUS. CURSOS 2009-2010 / 2011-2012 ⁽¹⁾

		Centres públics	Centres privats	Total
Ensenyament d'adults				
Total		13.161	251	13.412
Ensenyaments d'arts plàstiques i de disseny				
Total		165	0	165
Cicles formatius	Grau mitjà	65	0	65
	Grau superior	100	0	100
Ensenyaments de música				
Total		1.419	231	1.650
Ensenyament reglat	Ensenyament elemental	674	231	905
	Ensenyament professional	532	0	532
	Grau superior (LOGSE)	117	0	117
	Ensenyament superior (LOE)	96	0	96
Ensenyaments de dansa				
Total		216	20	236
Ensenyament reglat	Ensenyament elemental	119	20	139
	Ensenyament professional	97	0	97
Ensenyament d'art dramàtic				
		81	0	81
	LOGSE	38	0	38
	LOE	43	0	43
Ensenyament d'idiomes				
Total		10.988	0	10.988
Nivell bàsic				
		4.222	0	4.222
Nivell intermedi				
		3.118	0	3.118
Nivell avançat (2)				
		1.855	0	1.855
A distància	Nivell bàsic	498	0	498
	Nivell intermedi	752	0	752
Nivell C1				
		385	0	385
Nivell C2				
		158	0	158
Ensenyaments esportius				
		292	0	292
	Grau mitjà	243	0	243
	Grau superior	49	0	49
TOTAL		26.322	502	26.824

Font: Ministeri d'Educació. Estadísticas de las enseñanzas no universitarias

**QUADRE 8. TAXES BRUTES D'ESCOLARITAT PER NIVELL D'ENSENYAMENT.
CURSOS 2009-2010 / 2010-2011 i 2011-2012**

			Estatal	Illes Balears
Educació infantil primer cicle ^{(1) (2)}	(0 - 2 anys)	2009-2010	26,7	17,1
		2010-2011	28,6	19,9
		2011-2012	29,6	20,3
Educació infantil segon cicle	(3 - 5 anys)	2009-2010	99,2	88,2
		2010-2011	100,3	89,6
		2011-2012	99,8	93,1
Batxillerat ⁽³⁾	(16 - 17 anys)	2009-2010	73,5	55,5
		2010-2011	75,8	62,3
		2011-2012	79,6	63,5
Cicles formatius grau mitjà ⁽³⁾	(16 - 17 anys)	2009-2010	31,3	25,1
		2010-2011	33,5	30,4
		2011-2012	36,2	30,4
Cicles formatius grau superior ⁽³⁾	(18 - 19 anys)	2009-2010	27,8	14,5
		2010-2011	30,4	17,5
		2011-2012	33,7	17,6
Programes de qualificació professional inicial	(16 - 17 anys)	2009-2010	8,4	7,6
		2010-2011	9,1	10,3
		2011-2012	9,6	10,1

⁽¹⁾ Taxa neta pel grup d'edat referit

⁽²⁾ En centres autoritzats per la Administració educativa

⁽³⁾ Inclou el règim d'educació a distància

Font: Ministeri d'Educació. Estadísticas de las enseñanzas no universitarias

**QUADRE 9. ALUMNAT ESTRANGER I INCREMENTS INTERANUALS
D'ALUMNAT ESTRANGER. CURSOS 2009-2012⁽¹⁾**

	2009-2010		2010-2011		2011-2012	
	%	absolut	%	absolut	%	absolut
Estat espanyol	2,73	762.746	-0,04	762.420	2,50	781.446
Illes Balears	5,94	27.699	-0,16	27.655	-3,40	26.716

⁽¹⁾ El percentatge representa l'increment en relació amb el curs anterior. A partir del curs 2006-2007, hi ha una petita modificació en relació amb les dades de l'informe passat, donat que són estadístiques avanç.

Font: MEC. Estadísticas de las enseñanzas no universitarias. Series por comunidad autónoma y datos avance 2009-2010 / 2010-2011 / 2011-2012

Pel que fa a professorat, el curs 2010-2011 es comptabilitzen 16.188 professors, 11.478 dels quals pertanyen a centres públics i 4.710, a centres privats (vegeu el quadre 14).

Quant als ensenyaments de règim especial, el curs 2011/2012 hi ha 26.824 alumnes matriculats. En relació amb el tipus d'ensenyament, la distribució és la següent: 13.412, a educació d'adults; 10.988,

a l'ensenyament d'idiomes; 1.650, a estudis de música; 236, a estudis de dansa; 165, a ensenyaments d'arts plàstiques i disseny; 81 alumnes, a estudis d'art dramàtic, i 292, a ensenyaments esportius de grau mitjà i superior (vegeu el quadre 7).

Un any més, el percentatge d'alumnat estranger als ensenyaments de règim general és superior al del conjunt de l'Estat: un 15,9% del total de la població escolar (quasi 1 punt menys que el curs anterior), un 14,92% de l'alumnat de primària i un 18,74% de l'alumnat d'ESO. Són percentatges més elevats que els estatals i lleugerament inferiors als de les Balears del curs anterior. Continua la tendència a la concentració d'alumnat estranger als centres públics, que n'han acollit el 80,3% (82,1% al conjunt de l'Estat). Encara així, els darrers tres cursos aquest percentatge ha minvat a les Illes Balears quasi un 2% (vegeu els quadres 10 i 11).

**QUADRE 10. ALUMNAT ESTRANGER (VALORS ABSOLUTS I PERCENTUALS)
A L'ENSENYAMENT DE RÈGIM GENERAL, PER NIVELLS, CURS 2011-2012**

	Total ensenyaments règim general	Educació infantil	Educació primària	Educació especial	ESO	Batxillerat ⁽¹⁾	Cicles formatius de FP	PQPI
España								
Alumnat total	7.914.154	1.913.049	2.795.941	31.987	1.791.968	685.100	613.170	82.939
Alumnat estranger	781.446	147.228	272.316	3.788	215.394	46.478	48.082	17.284
% alumnat estranger	9,87	7,70	9,74	11,84	12,02	6,78	7,84	20,84
Illes Balears								
Alumnat total	174.044	41.745	65.529	611	40.505	13.316	10.225	2.113
Alumnat estranger	25.436	5.003	9.777	101	7.592	1.278	1.096	589
% alumnat estranger	14,61	11,98	14,92	16,53	18,74	9,60	10,72	27,88

⁽¹⁾ Inclou estudis a distància

Font: Ministeri d'Educació. Estadísticas de las enseñanzas no universitarias. Series por comunidad autónoma

**QUADRE 11. ALUMNAT ESTRANGER PER TITULARITAT DEL CENTRE.
CURSOS 2009-2010 / 2011-2012**

	2009-2010		2010-2011		2011-2012	
	Absolut	%	Absolut	%	Absolut	%
Centres públics						
Estat espanyol	625.031	81,9	636.390	82,6	641.781	82,1
Illes Balears	22.728	82,1	22.293	80,9	21.461	80,3
Centres privats						
Estat espanyol	137.715	18,1	133.994	17,4	139.665	17,9
Illes Balears	4.971	17,9	5.797	20,6	5.255	19,7

Font: MEC. Estadísticas de las enseñanzas no universitarias. Series por comunidad autónoma y datos avance. Cursos 2008-2009 / 2009-2010

Mentrestant, la distribució de l'escolarització als ensenyaments de règim general per titularitat dels centres mostra més escolarització privada que a la resta de l'Estat: el 65,5% de la matrícula es concentra en centres públics i un 34,5%, a centres privats. L'escolarització pública a les Balears és 2,7 punts més baixa que la mitjana estatal. Per nivells, aquesta distància és entre 4 i 5 punts més baixa en la mitjana estatal en l'educació infantil de segon cicle, l'educació primària i en l'ensenyament secundari obligatori. Això a banda, a infantil de primer cicle, la matriculació en centres públics és superior a la mitjana estatal: un 67,2 (mitjana estatal: 51,6) (vegeu el quadre 6).

En aquest sentit, hem de considerar que la promoció sol ser més elevada en els centres privats. La promoció en els quatre cursos d'ESO als centres privats no concertats sol ser al voltant del 95%. Als centres privats concertats, la promoció a les Balears gira al voltant del 85% i, a l'Estat, és de devers el 90%, tot i que, a mesura que avancen els cursos, la promoció estatal s'aproxima al nivell de les Balears. Als centres públics, els nivells de promoció en els quatre cursos de l'ESO no superen el 79% a les Balears; habitualment, els nivells de promoció són entre 1 i 4 punts més baixos que al conjunt estatal (MECD 2012a).

QUADRE 12. NOMBRE DE CENTRES QUE IMPARTEIXEN CADA ENSENYAMENT. CURSOS 2010-2011 / 2011-2012

		total	públics	privats
Educació infantil	2011-12	451	298	153
	2010-11	446	293	153
Educació primària	2011-12	312	211	101
	2010-11	316	212	104
Educació especial ⁽¹⁾	2011-12	36	26	10
	2010-11	35	25	10
ESO	2011-12	158	67	91
	2010-11	159	66	93
Batxillerat	2011-12	92	68	24
	2010-11	91	67	24
CFGM	2011-12	75	65	10
	2010-11	78	67	11
CFGS	2011-12	52	48	4
	2010-11	49	44	5
PQPI	2011-12	84	65	19
	2010-11	82	61	21

⁽¹⁾ Centres específics d'educació especial i unitats substitutòries en centres ordinaris
Font: Ministeri d'Educació. Estadístiques de las enseñanzas no universitarias. Dades 2009-2010 i 2010-2011

La matrícula durant aquest curs ha mostrat una tendència al manteniment respecte del curs anterior. L'únic increment en positiu remarcable ha estat un 2,14% del nivell d'infantil, que representa 873 alumnes més d'aquest nivell. Als altres estudis, els nivells de la matrícula no han variat gaire respecte del curs anterior. El descens de la matrícula a la secundària no obligatòria, 110 i 85 alumnes menys en els CFGM i CFGS, respectivament, no és gaire significativa, però representa una tendència

inversa a la de l'any passat, quan els increments de la matrícula varen ser del 20% i 18% en aquests nivells (vegeu el quadre 5).

**QUADRE 13. NOMBRE D'UNITATS/GRUPS PER ENSENYAMENT.
CURSOS 2010-2011 / 2011-2012**

			total	públics	privats
Educació infantil	Primer cicle ⁽¹⁾	2011-12	1.159	669	490
		2010-11	592	394	198
	Segon cicle	2011-12	1.517	1.001	516
		2010-11	1.496	976	520
Educació primària		2011-12	3.015	1.926	1.089
		2010-11	2.878	1.889	989
Educació especial ⁽³⁾		2011-12	128	37	91
		2010-11	120	36	84
ESO		2011-12	1.641	1.040	601
		2010-11	1.645	1.039	606
BATXILLERAT	Règim ordinari	2011-12	417	293	124
		2010-11	428	302	126
	Règim d'adults	2011-12	10	10	0
		2010-11	11	11	0
CFGM	Règim ordinari	2011-12	299	256	43
		2010-11	274	236	38
	Règim d'adults	2011-12	26	26	0
		2010-11	30	30	0
CFGS	Règim ordinari	2011-12	169	159	10
		2010-11	164	147	17
	Règim d'adults	2011-12	21	21	0
		2010-11	25	25	0
PQPI ⁽⁴⁾		2011-12	221	172	49
		2010-11	180	141	39

⁽¹⁾ En centres autoritzats per l'Administració educativa

⁽²⁾ Unitats amb alumnat d'educació infantil i primària. Inclou també unitats d'educació primària amb alumnat de primer cicle d'ESO

⁽³⁾ Centres específics d'educació especial i centres ordinaris amb unitats substitutòries d'educació especial

⁽⁴⁾ S'inclouen les unitats d'aquests programes en centres i actuacions

Font: Ministeri d'Educació. Estadístiques de las enseñanzas no universitarias. Dades dels cursos 2009-2010 i 2010-2011

Les taxes brutes d'escolarització als ensenyaments no obligatoris continuen sent més baixes que les estatals. El curs 2011-2012, la taxa bruta d'escolarització de primer cicle d'educació infantil² a les

² La taxa d'escolarització infantil als quatre anys a Espanya, l'any 2009 ja era gairebé universal (99,3), superior a la mitjana de la UE-27 (90,1%). La taxa als tres anys era superior al 95% a quasi totes les comunitats autònomes, exceptuant les Illes Balears, les Illes Canàries, Madrid i la Comunitat Valenciana (CES 2012, 586).

Balears és d'un 20,3%, 9 punts més baixa que la taxa estatal. Tot i que no arriba al 30% fixat per la Unió Europea, és apreciable l'increment de tres punts al llarg dels dos darrers cursos, tant al conjunt estatal com a les Balears. La taxa d'escolarització al segon cicle és del 93,1%, 6,7 punts més baixa que la taxa estatal, però 3,5 punts més elevada el curs anterior (vegeu el quadre 8).

A l'ensenyament secundari, tant al batxillerat com als cicles formatius de grau mitjà i de grau superior, les taxes són més baixes que les estatals. Al batxillerat, la taxa bruta és del 63,5%, enfront del 79,6% estatal. Als cicles formatius de grau mitjà, les taxes són d'un 36,2% estatal i d'un 30,4%, a les Balears. En relació amb el curs anterior, a les Balears no ha variat i, a l'Estat, ha augmentat 3 punts. Als cicles formatius de grau superior, la taxa és d'un 33,7% estatal i d'un 17,6%, a les Balears (vegeu el quadre 8).

QUADRE 14. PROFESSORAT SEGONS EL NIVELL D'ENSENYAMENT IMPARTIT.
CURSOS 2009-2010 / 2010-2011 / 2011-2012

	TOTAL	Educació infantil i primària	Educació secundària i FP	Ambdós grups de nivells ⁽¹⁾	Educació especial ⁽²⁾
2009-2010					
Total	15.681	7.997	7.038	607	39
CENTRES PÚBLICS	11.385	5.740	5.287	320	38
CENTRES PRIVATS	4.296	2.257	1.751	287	1
2010-2011					
Total	16.142	8.107	7.009	829	197
CENTRES PÚBLICS	11.316	5.644	5.173	436	63
CENTRES PRIVATS	4.826	2.463	1.836	393	134
2011-2012					
Total	16.188	8.220	7.135	651	182
CENTRES PÚBLICS	11.478	5.777	5.322	336	43
CENTRES PRIVATS	4.710	2.443	1.813	315	139

(1) Professorat que compatibilitza l'ensenyament en educació infantil, primària i secundària, Formació Professional

(2) Professorat de centres específics d'educació especial i d'aules d'educació especial en centres ordinaris

Font: Ministeri d'Educació. Estadísticas de las enseñanzas no universitarias. Dades dels cursos 2009-2010 i 2010-2011

Al nivell de la secundària postobligatòria, no solament les taxes d'escolarització són baixes, sinó que ho és també el nivell de permanència i graduació (vegeu el quadre 20). La taxes brutes de graduació tant dels cicles formatius com del batxillerat són baixes en relació amb el conjunt de l'Estat. Concretament, al batxillerat, l'anàlisi del nivell de promoció de l'alumnat als diversos nivells durant el curs 2010-2011 és la següent:

— La graduació al primer i al segon cursos de batxillerat a les Balears és entre 6 i 7 punts més baixa que la mitjana estatal de graduació. Únicament el 72,9% dels alumnes de primer i el 71,9% de segon es varen graduar el curs 2010-2011.

— La graduació és molt més elevada als centres privats, tant a primer com a segon. Solament el 68,8% de l'alumnat de primer dels centres públics es varen graduar i el 83,8% dels alumnes dels centres privats. A segon, varen graduar-se el 68,6% de l'alumnat dels centres privats i el 78,7% dels centres privats.

— Les dones obtenen més bons resultats. A primer, es va graduar el 75,3% de les dones de les Balears (solament el 69,9% dels homes) i, a segon de batxillerat, es va graduar el 73,2% de les dones (solament el 70,3% dels homes).

**QUADRE 15. ALUMNAT ESTRANGER (VALORS ABSOLUTS I PERCENTUALS)
A L'ENSENYAMENT DE RÈGIM GENERAL, PER NIVELLS, CURS 2011-2012**

	Educació infantil, primer cicle ⁽¹⁾	Educació infantil, segon cicle ⁽²⁾	Educació primària ⁽³⁾	Educació especial ⁽⁴⁾	ESO	Batxillerat ⁽⁵⁾	Cicles formatius de grau mitjà ⁽⁶⁾	Cicles formatius de grau superior ⁽⁶⁾	PCPI ⁽⁷⁾
Total									
Estat	12,6	22,0	21,5	5,2	24,5	26,0	20,5	21,3	14,7
Illes Balears	6,3	22,5	21,7	4,8	24,7	28,2	15,2	17,2	9,6
Centres públics									
Estat	12,7	21,2	20,3	4,8	24,1	26,8	20,4	21,3	14,5
Illes Balears	7,4	22,1	21,4	4,4	23,9	28,7	14,8	16,9	9,6
Centres privats									
Estat	12,4	24,1	24,3	5,9	25,4	24,2	20,8	21,3	15,5
Illes Balears	4,9	23,4	22,4	4,9	26,0	27,2	17,4	22,6	9,4

(1) En centres autoritzats per l'Administració educativa

(2) Unitats amb alumnat d'educació infantil, segon cicle i mixtes d'ambdós cicles

(3) Unitats amb alumnat d'educació infantil i primària. També inclou unitats de primària amb alumnat de primer cicle d'ESO

(4) Inclou unitats de centres específics i aules d'educació especial en centres ordinaris

(5) Règim ordinari

(6) Règim ordinari i règim d'adults / nocturn

(7) Inclou alumnat i unitats d'aquests programes en centres i actuacions

Font: Ministeri d'Educació. Estadísticas de las enseñanzas no universitarias. Dades dels cursos 2009-2010 i 2010-2011

L'ajut a l'alumnat de secundària continua essent molt inferior a la mitjana estatal. Un 12,6% de l'alumnat de secundària rep beca a les Balears i la mitjana estatal és d'un 30,6%. La quantitat és molt similar a l'estatal i no ha variat significativament en un curs. Durant el 2009-2010 la quantitat ha estat de 1.188,8 euros (1.196 és la mitjana estatal). Als cicles formatius, un 14,3% de l'alumnat és becari i rep un import mitjà de 1.341 euros. Al batxillerat, són un 11,3% i l'import és de 1.042 euros (vegeu el quadre 16).

A les Balears, Internet es fa servir més que a altres comunitats. Les dades de 2010 mostren que el 71,1% de la població el fa servir, 6,1 punts més que l'any anterior i 7 més que la mitjana estatal. El nivell d'ús augmenta d'acord amb el nivell educatiu i arriba al 97,1% en el cas dels universitaris.

Les dades de 2010 sobre ús d'Internet dels nins que tenen entre deu i quinze anys mostren que els valors d'altres anys varen ser superiors a la mitjana estatal. Són usuaris d'Internet el 95,4% dels nins d'aquestes edats, 10,3 punts més que a l'Estat. El curs 2009-2010 s'ha destinat a tasques d'ensenyament i d'aprenentatge un ordinador per cada 8,3 alumnes a les Balears (5,3 és la mitjana estatal), 7,4 alumnes per ordinador als centres públics (8,5, als centres de primària i 6,5, als centres de secundària) i 10,5 alumnes per ordinador als centres privats. La mitjana d'alumnes per ordinador destinat a la docència és de 10,4, a les Balears i 6,5, a l'Estat (vegeu els quadres 17, 18 i 19).

QUADRE 16. PERCENTATGE D'ALUMNAT BECAT I IMPORT MITJÀ PER BECARI A BATXILLERAT I FORMACIÓ PROFESSIONAL. CURSOS 2008-2009 I 2009-2010

	Total		Batxillerat		Formació Professional ⁽¹⁾	
	% alumnes becaris	Import mitjà becarí (euros)	% alumnes becaris	Import mitjà becarí (euros)	% alumnes becaris	Import mitjà becarí (euros)
Estat 2008-2009	26,6	1.185,7	26,1	1.075,6	27,1	1.313,1
Estat 2009-2010	30,6	1.196,2	30,6	1.099,7	30,6	1.305,7
Illes Balears 2008-2009	10,0	1.195,8	9,6	1.086,3	10,6	1.340,2
Illes Balears 2009-2010	12,6	1.188,8	11,3	1.042,0	14,3	1.341,0

⁽¹⁾ Inclou els cicles formatius de FP i arts plàstiques i disseny

Font: Ministeri d'Educació (2012). Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores. Recursos destinados a educación. Curs 2009-2010

QUADRE 17. ÚS D'INTERNET I DE L'ORDINADOR DELS NINS DE 10 A 15 ANYS ELS TRES MESOS ANTERIORS A L'ENTREVISTA. ANY 2010

	TOTAL nins usuaris d'Internet	ÚS D'INTERNET (% sobre el total d'usuaris d'Internet)						Ús de l'ordinador a la llar (% sobre el total d'usuaris d'ordinador)	
		Lloc d'ús			Motiu			Per a treballs escolars	Per a oci, música, jocs...
		Des del centre d'estudis	Des de la llar	Des d'altres llocs	Per a treballs escolars	Per a oci, música, jocs...	Per a altres usos		
ANY 2010									
Estat	85,1	58,9	80,4	55,7	93,9	86,5	29,3	93,4	88,0
Balears (Illes)	95,4	49,2	89,4	62,2	91,7	88,1	33,6	91,6	85,6

Font: MEC (2012). Las cifras de la Educación en España. Estadísticas e indicadores. Recursos destinados a la educación.

El nivell formatiu de la població jove és baix, si el comparam amb el d'altres comunitats autònomes: és el segon més baix de tot l'Estat després de Ceuta. Un 49,7% dels joves que tenen entre vint i vint-i-quatre anys que ha assolit almenys estudis d'educació secundària de segona etapa: la mitjana estatal és del 61,2%. Els darrers cinc anys aquesta situació ha empitjorat, si ens fixam en el percentatge de 2005, que ha estat del 51,9%. Les Balears tenen, juntament amb Ceuta, la situació més desavantatjada

de l'Estat espanyol. Els homes pateixen aquesta mancança molt més: solament un 41,4% dels homes d'aquesta edat tenen estudis secundaris de segona etapa (vegeu el quadre 21).

QUADRE 18. NOMBRE MITJÀ D'ALUMNES PER ORDINADOR. CURS 2009-2010

	Total	Centres públics			Centres privats
		Total	Centres d'educació primària	Centres d'educació secundària	
Alumnat	Nombre mitjà d'alumnes per ordinador destinat a tasques d'ensenyament i aprenentatge ⁽¹⁾				
Estatal	5,3	4,5	5,2	4,0	8,4
Balears (Illes)	8,3	7,4	8,5	6,5	10,5
	Nombre mitjà d'alumnes per ordinador destinat preferentment a la docència amb alumnes				
Estatal	6,5	5,6	6,3	5,0	10,1
Balears (Illes)	10,4	9,4	10,3	8,6	13,1
	Nombre mitjà d'ordinadors per unitat/grup ⁽²⁾				
Estatal	3,5	3,9	3,1	4,8	2,4
Balears (Illes)	2,2	2,3	2,1	2,4	2,0
	Nombre mitjà de professors per ordinador ⁽³⁾				
Estatal	3,2	2,9	3,8	2,4	4,5
Balears (Illes)	4,6	4,5	6,2	3,6	5,0

⁽¹⁾ S'han considerat els ordinadors destinats preferentment al professorat i a la docència amb alumnes

⁽²⁾ S'han considerat els ordinadors destinats preferentment a tasques pròpies del professorat

⁽³⁾ S'han considerat els ordinadors destinats preferentment a les tasques pròpies del professorat

Font: MEC. Estadística de la sociedad de la información y la comunicación en centros educativos. Las cifras de la educación en España

QUADRE 19. PERCENTATGE DE PERSONES (16 A 74 ANYS) QUE HAN EMPRAT INTERNET ELS DARRERS TRES MESOS, PER NIVELL DE FORMACIÓ. ANYS 2008, 2009 I 2010

	TOTAL	Educació primària	1a etapa educació secundària	2a etapa educació secundària	FP de grau superior	Educació superior universitària	Altres estudis
2008							
Estatal	56,7	13,8	51,0	76,3	81,1	91,7	47,8
Balears (Illes)	60,6	23,6	58,3	70,3	70,7	94,4	100,0
2009							
Estatal	59,8	17,2	54,2	78,3	85,1	92,4	11,5
Balears (Illes)	65,0	27,9	66,3	78,2	78,9	97,6	..
2010							
Estatal	64,2	22,0	58,9	80,3	87,9	94,6	45,1
Balears (Illes)	71,1	40,7	68,3	87,2	85,3	97,1	76,3

continua

	TOTAL	Educació primària	1a etapa educació secundària	2a etapa educació secundària	FP de grau superior	Educació superior universitària	Altres estudis
Homes							
Estatal	67,0	26,9	64,5	82,8	86,9	94,4	43,1
Balears (Illes)	72,6	55,5	62,5	84,9	83,3	98,2	37,2
Dones							
Estatal	61,3	17,3	52,8	77,8	89,3	94,7	47,4
Balears (Illes)	69,6	18,9	72,3	89,7	88,1	96,1	100,0

Font: Ministeri d'Educació (2010 i 2011). Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores. Resultados a largo plazo de la educación.

QUADRE 20. TAXA BRUTA DE POBLACIÓ QUE ES GRADUA EN CADA ENSENYAMENT O TITULACIÓ. CURSOS 2007-2008 / 2008-2009

	Graduat d'ESO		Graduat d'ESO en educació d'adults ⁽¹⁾		Batxillerat/COU		Tècnic / Tècnic auxiliar ⁽²⁾		Tècnic superior / Tècnic especialista ⁽³⁾	
	2007-2008	2008-2009	2007-2008	2008-2009	2007-2008	2008-2009	2007-2008	2008-2009	2007-2008	2008-2009
TOTAL										
Estatal	71,5	74,1	6,0	8,4	44,7	45,6	16,8	17,4	16,4	17,6
Balears (Illes)	59,7	61,0	5,7	5,2	30,9	32,1	12,5	14,0	7,5	8,8
HOMES										
Estatal	65,3	68,2	5,9	8,8	37,4	38,6	15,4	16,2	14,4	15,5
Balears (Illes)	54,2	53,4	4,8	5,3	26,4	26,7	11,7	12,6	6,0	8,0
DONES										
Estatal	78,0	80,4	6,0	8,0	52,4	53,1	18,3	18,7	18,5	19,8
Balears (Illes)	65,6	68,9	6,6	5,0	35,6	37,7	13,4	15,6	9,0	9,7

⁽¹⁾ Alumnat que obté el títol en les modalitats presencial, a distància i en proves lliures

⁽²⁾ Alumnat graduat en cicles formatius de grau mitjà de FP i d'arts plàstiques i disseny, FPI i EE. Esportives de grau mitjà

⁽³⁾ Alumnat graduat en cicles formatius de grau superior de FP i d'arts plàstiques i disseny, EE. Esportives de grau superior; FP II i arts aplicades i oficis artístics

Font: MEC (2011). Las cifras de la educación en España. Curs 2008-2009

Les dades d'abandonament escolar assenyalen una recuperació lleu del nivell formatiu dels més joves. El percentatge dels joves que tenen entre divuit i vint-i-quatre anys que no han superat els estudis de secundària de segona etapa continua essent elevat, però enguany s'ha reduït 4,1 punts. Continuem al segon lloc més desfavorable de les estadístiques estatals, però es redueix la distància amb la mitjana estatal. La taxa masculina ha abaixat respecte del curs anterior, tot i que continua essent molt elevada: un 42,6%, gairebé 10 punts més que la taxa femenina (vegeu quadre el 22).

La prevalença a Espanya, els darrers anys, dels indicadors de promoció i abandonament fa pensar que, tot i els esforços fets per superar aquestes mancances, no s'hagin obtingut els efectes esperats

(CES 2012). Si traslladam aquesta reflexió a les Illes Balears, on la realitat és més adversa, no podem deixar de banda el risc que representa la reducció dels recursos en general i dels humans en particular prevista per al pròxim curs a les administracions central i autonòmica.

QUADRE 21. NIVELL DE FORMACIÓ DE LA POBLACIÓ JOVE: PERCENTATGE DE POBLACIÓ DE 20 A 24 ANYS QUE HA ASSOLIT ALMENYS EL NIVELL D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA DE SEGONA ETAPA

	TOTAL			HOMES			DONES		
	2000	2005	2010	2000	2005	2010	2000	2005	2010
TOTAL	66,0	61,8	61,2	60,1	55,4	54,7	71,9	68,5	67,9
Andalucia	58,4	53,1	53,6	53,1	47,7	46,4	63,8	58,7	61,2
Aragó	75,0	70,8	67,2	69,7	63,5	62,4	80,5	78,6	72,1
Astúries (Principat de)	71,6	72,2	68,6	64,0	66,5	63,4	79,3	78,0	74,0
Balears (Illes)	51,1	51,9	49,7	41,0	44,5	41,4	61,2	59,6	58,3
Canàries (Illes)	55,8	59,3	56,1	48,5	54,5	49,9	63,0	64,1	62,5
Cantàbria	70,9	71,8	63,3	62,0	66,8	53,7	79,9	77,1	73,2
Castella i Lleó	70,3	66,6	66,2	62,3	60,4	61,4	78,4	73,1	71,2
Castella-la Manxa	59,0	55,0	54,9	52,6	45,8	44,7	65,6	64,9	65,8
Catalunya	67,8	61,2	61,7	62,0	51,7	54,7	73,9	71,0	69,0
Comunitat Valenciana	62,3	61,0	59,5	56,3	53,3	54,3	68,3	69,1	65,0
Extremadura	51,8	53,9	56,6	42,8	46,5	47,6	61,0	61,8	66,3
Galícia	65,0	69,2	66,9	57,8	61,4	59,2	72,3	77,3	74,7
Madrid (Comunitat de)	77,9	67,9	68,9	75,4	65,0	63,4	80,4	70,8	74,4
Múrcia (Regió de)	57,2	53,0	56,2	49,6	44,6	48,5	65,2	62,0	64,5
Navarra (Comunitat Foral de)	82,3	77,4	76,6	79,7	80,8	70,0	85,1	73,8	83,4
País Basc	81,5	81,0	80,1	75,7	76,3	78,8	87,6	86,0	81,4
Rioja (La)	70,7	67,8	63,5	65,3	54,8	65,5	76,4	81,8	61,4
Ceuta (2)	53,1	46,2	42,9	47,3	42,5	34,5	59,5	49,1	51,7

Font: MEC (2012). Las cifras de la educación en España. Curs 2009-2010

3. ELS ESTUDIS UNIVERSITARIS

El curs 2011-2012, a les universitats de les Illes Balears encara han coexistit diferents estructures formatives: estudis de primer i segon cicle (derivats de l'estructura anterior a l'EEES), estudis de grau, màsters oficials i programes de doctorat. Els estudis de primer i segon cicle estan, des de fa quatre cursos, en via d'extinció, i, per aquest motiu, el nombre d'estudiants matriculats en aquests estudis s'ha reduït dràsticament.

QUADRE 22. ABANDONAMENT EDUCATIU PREMATUR. POBLACIÓ DE 18 A 24 ANYS QUE NO HA ASSOLIT EL NIVELL D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA DE SEGONA ETAPA I NO SEGREIX CAP TIPUS D'EDUCACIÓ O DE FORMACIÓ

	TOTAL					HOMES					DONES				
	2000	2005	2009	2010	2010	2000	2005	2009	2010	2010	2000	2005	2009	2010	
TOTAL	29,1	30,8	31,2	28,4	35,0	36,6	37,4	33,5	23,2	24,9	24,7	23,1			
Andalucia	35,5	37,9	37,5	34,7	41,4	43,6	44,2	40,3	29,5	32,1	30,2	28,7			
Aragó	21,9	23,0	25,1	23,7	25,7	30,0	29,8	27,1	18,0	15,4	20,3	20,3			
Astúries (Principat de)	21,8	20,1	21,1	22,3	28,2	25,0	24,5	26,6	15,5	15,1	17,4	17,9			
Balears (Illes)	42,0	39,3	40,8	36,7	51,7	46,5	46,0	42,6	32,3	31,7	35,1	30,7			
Canàries (Illes)	34,1	30,5	31,3	30,4	40,4	34,2	39,4	37,0	27,9	26,6	23,2	23,5			
Cantàbria	22,8	21,8	23,9	23,9	28,7	26,4	32,0	30,1	16,7	16,8	16,0	17,4			
Castella i Lleó	21,6	25,7	27,0	23,3	29,5	31,2	32,5	27,3	13,5	19,8	21,4	19,2			
Castella-la Manxa	35,8	36,5	34,4	33,2	42,8	44,2	42,0	42,7	28,6	28,2	26,2	23,0			
Catalunya	29,1	33,1	31,9	29,0	34,7	40,7	38,0	34,6	23,3	25,1	25,6	23,2			
Comunitat Valenciana	32,7	32,1	32,8	29,2	38,9	39,6	39,1	33,3	26,6	24,4	26,1	25,0			
Extremadura	41,0	37,0	34,5	31,7	48,9	44,6	40,6	38,5	33,2	28,7	28,1	24,3			
Galícia	29,2	23,0	26,0	23,1	37,3	29,5	31,7	27,8	21,1	16,3	20,1	18,3			
Madrid (Comunitat de)	19,6	26,0	26,3	22,3	22,9	28,3	32,8	26,3	16,2	23,6	19,6	18,4			
Múrcia (Regió de)	39,2	39,4	37,3	35,5	46,8	45,5	41,5	40,0	31,1	32,9	32,8	30,6			
Navarra (Comunitat Foral de)	16,4	18,4	19,8	16,8	19,8	18,6	20,7	23,4	12,7	18,3	18,8	10,1			
País Basc	14,7	14,5	16,0	12,6	19,8	18,7	20,9	13,3	9,5	9,9	11,2	11,9			
Rioja (La)	26,1	29,0	32,7	28,1	29,4	38,8	35,8	27,7	22,6	19,1	29,3	28,4			
Ceuta (2)	37,5	44,4	36,0	40,7	43,2	45,9	43,1	45,9	31,3	42,9	28,5	35,6			

Font: MEC (2012). Las cifras de la educación en España. Curs 2009-2010

Pel que fa al doctorat, actualment ja s'han extingit els programes de doctorat regulats pel Reial decret 778/1998.³ Aquests doctorats estaven constituïts per una fase de formació i una altra d'investigació (desenvolupament de la tesi doctoral). Amb l'entrada en vigor del Reial decret 56/2005⁴ i, posteriorment, del Reial decret 1393/2007,⁵ els estudiants, en general, cursen un màster oficial, que és requisit per poder accedir al doctorat i estan comptabilitzats com a estudiants de màster. Això explica que tots els estudiants que abans eren computats directament en el doctorat, encara que en cursassin la part formativa, ara són distribuïts entre el màster (segon cicle) i el període d'investigació del doctorat (tercer cicle).

Al marge d'aquests canvis, aquest any acadèmic, com l'anterior, ha estat marcat profundament pel context de recessió en què es troba la dinàmica social i econòmica general, de reducció dels pressupostos i de reforma educativa intensa.

QUADRE 23. PERCENTATGE D'ALUMNAT BECAT I IMPORT MITJÀ PER BECARI A BATXILLERAT I FORMACIÓ PROFESSIONAL. CURSOS 2008-2009 i 2009-2010

Curs acadèmic	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Nombre d'alumnes	13.352	13.895	13.552	14.042	14.185	13.531
% (2005 base 100)	100,00	104,07	101,50	105,17	106,24	101,34
% variacions d'any en any		104,07%	97,53%	103,62%	101,02%	95,39%

Font: Base de dades de la UIB (DataWareHouse)
Data: 30-05-2012

Elaboració: Servei d'Estadística i Qualitat Universitària de la UIB

4. ALUMNAT UNIVERSITARI

Si ens fixam en el nombre d'alumnes, a les Illes Balears varen cursar estudis universitaris a la UIB i a les escoles i centres adscrits un total de 13.531 alumnes el curs 2011-2012, enfront dels 14.185 del curs anterior, notam un descens d'un 4,61% del nombre d'alumnes i tornam a les dades d'alumnat del curs 2008-2009. Si ho comparam amb el nivell d'alumnes dels cursos 2006-2007, l'increment dels darrers cinc cursos acadèmics solament representa un 1,34%. (vegeu el quadre 23). A la UIB, s'haurien d'incloure els alumnes de màster i postgrau, amb 1.886 estudiants més, un nivell en el qual sí que hi ha hagut un increment significatiu (vegeu el quadre 24).

Cal no oblidar que la població jove de les Illes Balears ha augmentat també d'una manera molt rellevant els darrers anys, la qual cosa neutralitza la importància dels increments quan els ponderam en relació amb el nombre de població jove. Per aquest motiu, la taxa neta d'escolarització en

³ Reial decret 778/1998, de 30 d'abril, pel qual es reula el tercer cicle d'estudis universitaris, l'obtenció i expedició del títol de Doctor i altres estudis de postgrau.

⁴ Reial decret 56/2005, de 21 de gener, pel qual es regulen els estudis universitaris oficials de postgrau.

⁵ Reial decret 1393/2007, de 29 d'octubre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials.

educació universitària,⁶ calculada únicament a partir de l'alumnat de les universitats presencials, encara és la més baixa de l'Estat, amb un 10,4, mentre que la mitjana estatal és d'un 26,4. Les altres comunitats amb les taxes més baixes són Castella-La Manxa (11,9) i La Rioja (14,0), i les dues amb les taxes més elevades són Madrid (39,3) i Navarra (33,2) (MECD 2012).

A continuació, comentarem amb més detall aquestes dades. Per analitzar-les, ens centrarem d'una manera preferent en les dades de la UIB i dels centres adscrits. A l'actualitat, la Universitat de les Illes Balears (UIB) imparteix 32 títols oficials de grau, 51 màsters i 31 doctorats (vegeu el quadre 25). A més, continua oferint 33 estudis de pla antic que desapareixeran els pròxims anys, però que encara són oferts d'una manera residual (sense docència, però amb tutories i exàmens). La transformació de les titulacions amb el procés d'adaptació a l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES) pràcticament és completa.

Segons la branca de coneixement, no observam canvis significatius respecte dels cursos anteriors. Pel que fa a la demanda de nou ingrés dels diversos estudis, podem comprovar que els tipus d'estudis no s'han modificat, la qual cosa ofereix una estructura per estudis concentrada en alguns títols i una important oferta diversificada entre moltes altres titulacions. Actualment, si tenim en compte els estudis en procés d'extinció i els graus, el 54,36% de l'alumnat es concentra en sis tipus d'estudis: els de **Mestre**, que en les ofertes de la UIB i de l'Escola Alberta Giménez té 2.077 alumnes (15,35%); seguits dels estudis **d'Empresa i Economia**, els quals en les diverses modalitats tenen 2.069 alumnes (15,29%); els estudis de **Dret**, 1.099 alumnes (8,12%). A continuació, els estudis de **Turisme**, en tres opcions (Escola Felipe Moreno, Consell d'Eivissa i UIB), els quals disposen de 835 alumnes (6,17%); els estudis de **Salut**, amb l'opció d'Infermeria i de Fisioteràpia, arriben també a 763 alumnes (5,64%) i les diverses modalitats **d'enginyeries informàtiques**, amb 512 (3,78%) (vegeu el quadre 25).

QUADRE 24. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS A LA UIB

2006-2007			2008-2009			2011-2012		
Dona	Home	Total	Dona	Home	Total	Dona	Home	Total
2.235	1.463	3.698	2.250	1.469	3.719	2.109	1.560	3.669
60,44	39,56	100,00	60,50	39,50	100,00	57,48	42,52	100,00
Taxa de masculinitat								
	65,46			65,29			1.73,97	

Font: Base de dades de la UIB (DataWareHouse)

Data: 30-05-2012

Elaboració: Servei d'Estadística i Qualitat Universitària de la UIB

5. EVOLUCIÓ DE LA MATRICULA

Al llarg dels cursos que van del 2002 a 2005, la matrícula no havia deixat d'augmentar. Aquesta tendència es va invertir el curs 2005-2006 i també va disminuir el 2006-2007 una altra vegada de manera moderada (vegeu el quadre 23). Aquesta tendència havia canviat d'una manera clara els cursos 2009-2010 i 2010-

⁶ La taxa neta d'escolarització universitària es calcula per al grup d'edat que té entre divuit i vint-i-quatre anys, com a quocient entre el nombre d'estudiants que tenen divuit i vint-i-quatre anys de 1r i 2n cicle o grau i el total de la població que té entre divuit i vint-i-quatre anys de la comunitat.

2011, i arribà als nivells de matrícula dels anys amb més alumnes d'aquest segle, però aquest darrer curs s'ha tornat al nombre d'alumnat de 2008-2009. Per donar solament dues dades: el curs 2006-2007, la UIB va tenir 3.698 alumnes de nou ingrés; l'any 2010-2011, va arribar als 4.357 alumnes de nou ingrés, però aquest darrer any acadèmic, el 2011-2012, ha tornat a 3.669 alumnes de nou ingrés (vegeu el quadre 24). Si consideram l'evolució de l'alumnat de la UNED i la UOC, sense comptar l'alumnat de postgrau, podem observar una evolució semblant a la de la UIB, que ha augmentat d'una manera sostinguda els nombre d'alumnes des del curs 2005-2006 i no ha tingut reduccions el darrer curs acadèmic.

QUADRE 25. NOMBRE D'ESTUDIANTS PER SEXE I ESTUDIS

Estudi	Any acadèmic 2011-2012			Taxa de masculinitat
	Dona	Home	TOTAL	
TOTAL UIB i centres adscrits	8.080	5.451	13.531	67,46
%	59,71%	40,29%	100,00%	
Arquitectura Tècnica	38	76	114	200,00
Ciències Empresarials	230	178	408	77,39
Educació Social	76	16	92	21,05
Enginyeria Tècnica Agrícola. Especialitat d'Hortofructicultura i Jardineria	24	72	96	300,00
Enginyeria Tècnica de Telecomunicació. Especialitat en Telemàtica	7	35	42	500,00
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	16	76	92	475,00
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	5	60	65	1200,00
Enginyeria Tècnica Industrial. Especialitat en Electrònica Industrial	11	74	85	672,73
Fisioteràpia	35	21	56	60,00
Infermeria	50	15	65	30,00
Mestre. Educació Especial	21	2	23	9,52
Mestre. Educació Especial (Alberta Giménez)	16	2	18	12,50
Mestre. Educació Física	11	15	26	136,36
Mestre. Educació Física (Alberta Giménez)	5	21	26	420,00
Mestre. Educació Infantil	37	2	39	5,41
Mestre. Educació Infantil (Alberta Giménez)	103	3	106	2,91
Mestre. Educació Musical	16	14	30	87,50
Mestre. Educació Musical (Alberta Giménez)	14	7	21	50,00
Mestre. Educació Primària	12	9	21	75,00
Mestre. Educació Primària (Alberta Giménez)	37	4	41	10,81
Mestre. Llengua Estrangera	24	9	33	37,50
Mestre. Llengua Estrangera (Alberta Giménez)	5		5	
Relacions Laborals	144	66	210	45,83
Treball Social	160	27	187	16,88
Turisme	129	107	236	82,95
Turisme (Escola Adscrita Felipe Moreno)	10	12	22	120,00
Turisme del Consell Insular d'Eivissa	23	9	32	39,13
Administració i Direcció d'Empreses	180	136	316	75,56
Biologia	132	77	209	58,33

continua

Estudi	Any acadèmic 2011-2012			Taxa de masculinitat
	Dona	Home	TOTAL	
Comunicació Audiovisual (Alberta Giménez)	15	18	33	120,00
Dret	223	159	382	71,30
Economia	67	72	139	107,46
Filologia Anglesa	66	25	91	37,88
Filologia Catalana	43	15	58	34,88
Filologia Hispànica	36	8	44	22,22
Filosofia	29	31	60	106,90
Física	5	17	22	340,00
Geografia	15	33	48	220,00
Història	22	46	68	209,09
Història de l'Art	75	26	101	34,67
Matemàtiques	11	12	23	109,09
Pedagogia	174	28	202	16,09
Periodisme	23	17	40	73,91
Psicologia	218	74	292	33,94
Química	38	33	71	86,84
Administració d'Empreses	448	449	897	100,22
Biologia	145	101	246	69,66
Bioquímica	111	61	172	54,95
Comunicació Audiovisual	27	46	73	170,37
Dret	390	327	717	83,85
Economia	133	176	309	132,33
Educació Infantil	671	29	700	4,32
Educació Primària	705	283	988	40,14
Educació Social	231	46	277	19,91
Enginyeria Agroalimentària i del Medi Ambient	19	57	76	300,00
Enginyeria d'Edificació	77	228	305	296,10
Enginyeria Electrònica Industrial	13	130	143	1000,00
Enginyeria Informàtica	33	223	256	675,76
Enginyeria Telemàtica	9	48	57	533,33
Estudis Anglesos	150	46	196	30,67
Filosofia	49	55	104	112,24
Física	18	80	98	444,44
Fisioteràpia	100	78	178	78,00
Geografia	76	108	184	142,11
Història	63	127	190	201,59
Història de l'Art	106	32	138	30,19
Infermeria	363	101	464	27,82
Llengua i Literatura Catalanes	79	31	110	39,24
Llengua i Literatura Espanyoles	105	25	130	23,81
Matemàtiques	25	46	71	184,00
Pedagogia	144	30	174	20,83
Periodisme	56	51	107	91,07
Psicologia	200	83	283	41,50

Estudi	Any acadèmic 2011-2012			Taxa de masculinitat
	Dona	Home	TOTAL	
Química	61	58	119	95,08
Relacions Laborals	63	31	94	49,21
Treball Social	238	74	312	31,09
Turisme	311	234	545	75,24
Bioquímica	26	13	39	50,00
Enginyeria Informàtica	5	68	73	1360,00
Psicopedagogia	96	13	109	13,54
Diploma universitari en Història de les Illes Balears		1	1	
Graduat en Seguretat i Ciències Policials	4	13	17	325,00
Direcció Hotelera Internacional	99	90	189	90,91

Font: Base de dades de la UIB (DataWarehouse)

Data: 30-05-2012

Elaboració: Servei d'Estadística i Qualitat Universitària de la UIB

Elaboració posterior: equip UIB-CES

QUADRE 26. EVOLUCIÓ DE LA TOTALITAT DE L'ALUMNAT MATRICULAT A LA UNED

Curs acadèmic	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Nombre d'alumnes	7.925	8.355	9.050	10.033	11.159	12.884
% (2005 base 100)	100,00	105,43	114,20	126,60	140,81	162,57

NOTA: El nombre total d'alumnes de diplomatures, llicenciatures, enginyeries i graus el 2012 és de 9.334. Les dades considerades inclouen els matriculats per cursar els cursos d'accés i els matriculats a cursos de doctorat i altres. Es manté aquesta manera de comptabilitzar per poder continuar les dades evolutives.

Font: Dades de la UNED

Elaboració: equip UIB-CES

A tot l'Estat, les tendències han estat molt similars a les de la UIB, amb un descens moderat, però sostingut, respecte dels cursos de final dels anys noranta fins als anys 2007-2008, però amb una recuperació significativa els darrers anys acadèmics. L'explicació més comuna entre els analistes ha estat la de la inversió en formació, en el dilatat temps d'espera per accedir al mercat de treball.

La distribució per sexe (vegeu el quadre 25) per al conjunt de la UIB, sobre la matrícula del curs 2011-2012, és del 59,71% per a les dones i del 40,29% per als homes, unes xifres que continuen els percentatges de l'any 2010-2011: el 60,06%, per a les dones i un 39,94%, per als homes. El percentatge de dones a la UIB continua superant en quasi 6 punts la mitjana de les universitats espanyoles en aquest mateix curs (53,9%). Aquesta diferenciació per sexe, superior a la de l'Estat, pot estar relacionada amb l'estructura de l'oferta de la UIB, en la qual predominen estudis més feminitzats i amb un volum d'alumnat a les enginyeries relativament reduït. L'apreciable diferenciació per sexe no és conjuntural, sinó que és molt estable els darrers anys; de fet, no ha canviat gaire des del curs 2000-2001, ja que llavors hi havia el 58,40% de dones, és a dir, ha augmentat la feminització un poc més d'un punt percentual. Si calculam la taxa de masculinitat (TM), podem comprovar que per cada 100 alumnes dones solament hi ha 67,46 homes (el curs 2003-2004: 71,82) (vegeu el quadre 25).

Aquestes dades encara s'han equilibrat una mica entre l'alumnat de nou ingrés, i la taxa de masculinitat ha passat del 65,46%, el curs 2006-2007, al 73,97%, el darrer any acadèmic, entre l'alumnat matriculat de nou ingrés. L'explicació més raonable està vinculada a les dificultats dels joves d'inserció en el mercat de treball, la qual cosa provoca més inversió en formació de llarga durada.

Per branques d'ensenyament, aquesta distribució mostra (vegeu el quadre 25) resultats diversos: a les enginyeries i arquitectura tècniques són majoritaris els homes (en algunes carreres, com Enginyeria informàtica, la TM és superior a 1.000 homes per cada 100 dones), resultat que es produeix en el sistema universitari espanyol en un percentatge molt elevat. A l'extrem oposat, si solament tenim en compte les dades de la UIB, s'hi situen una sèrie de branques: els estudis grau de d'educació infantil (TM: 4,32), grau de Pedagogia (TM: 14,68), grau d'Educació Social (TM: 20,83), grau de Treball Social (TM: 31,09), Infermeria (TM: 27,82), grau d'Estudis anglesos (TM: 30,67), totes les carreres educatives i les filologies.

L'anàlisi d'aquest fenomen ens obliga a pensar en l'evolució de les «marques de gènere», que caracteritzen les carreres universitàries com a femenines o masculines. Malgrat que l'evolució ha estat de cada vegada més igualitària entre els gèneres, moltes dones encara es resisteixen a elegir carreres tradicionalment considerades com a «masculines» i molts homes es resisteixen a elegir carreres considerades com a «femenines».

Les dades estadístiques indiquen que des de 1975 augmenten les matriculacions femenines a la Universitat i a totes les carreres. A les carreres tècniques, també es produeix aquest increment, però encara estan molt enfora de l'equiparació per sexe. En general, les dones prefereixen carreres de ciències socials, humanes o biosanitàries, i, els homes, Economia, Dret i les enginyeries.

6. ESTUDIS DE TERCER GRAU I INVESTIGACIÓ A LA UIB

En aquest darrer apartat, el dels estudis de postgrau, és l'oferta de la UIB més estructurada i, comparativament, la de més qualitat i més bons resultats. La matrícula dels programes de doctorat, el curs 2011-2012, ha estat de 333 alumnes i aquest nivell ha seguit el procés de reforma. Una part de la reforma significa una reducció en aquest darrer nivell i cal recordar que el darrer curs, el 2010-2011, varen ser 459 alumnes. El procés de reducció es compensa amb la matriculació als màsters, que passà de 596 alumnes el 2010-2011 a 1.553 a la UIB (vegeu els quadres 26a i 26b) Amb el RD 56/2005, el RD 1393/2007 i el RD 99/2011, la concepció del doctorat base del tercer cicle d'estudis universitaris ha canviat. La regulació anterior (RD 778/1998), ja en extinció, determinava que el doctorat estava constituït per una fase de formació i una altra d'investigació (desenvolupament de la tesi doctoral). Amb l'entrada en vigor del RD 56/2005 i, posteriorment, del RD 1393/2007, els estudiants, en general, cursen un màster oficial que és requisit per poder accedir al doctorat i estan comptabilitzats com a estudiants de màster.

Des que s'implantà aquest nivell de formació universitària, el nombre de màsters s'ha multiplicat per quatre i el d'estudiants, per 6,5. Aquest creixement important s'explica per diversos factors: d'una banda, el màster és entès com a formació al llarg de la vida, d'aquí l'elevat percentatge

d'estudiants que tenen més de trenta anys que fan un màster; per altra banda, és el nivell formatiu que dona accés al doctorat i, per aquest motiu, tots els estudiants procedents de grau que vulguin fer un doctorat han de cursar prèviament un màster que els hi doni accés, i, finalment, ha de tenir-se en compte que en molts de casos els màsters són especialitzacions professionals, fins i tot, en qualque cas, representen requisits per poder desenvolupar algunes professions (per exemple, el MFPR Màster Universitari de Formació del Professorat, amb 263 alumnes el curs 2011-2012).

Pel que fa als doctorats, segons la branca de coneixement, l'equilibri és notable. Malgrat això, els doctorats de la branca humanística —filologies, història, filosofia— (20,42%), de Ciències de la Salut i Psicologia (25,83%) i Educació (18,62%) són els que concentren una proporció d'estudiants més elevada, seguits pels de Dret, Economia i Ciències Experimentals. Si ens fixam amb més detall especialitat per especialitat, la desigualtat per programes de doctorat és apreciable: hi ha doctorats que tenen més de quaranta alumnes (Educació —investigació i innovació—, Ciències Mèdiques Bàsiques) i d'altres que tenen molts pocs alumnes (hi ha tretze programes amb menys de cinc alumnes).

No és tan important el volum d'alumnat com la qualitat d'aquests estudis, mesurada per les mencions de qualitat atorgades per l'ANECA i pel nombre de tesis aprovades. En aquest sentit, la UIB, amb cinquanta-vuit tesis llegides i aprovades el curs acadèmic 2010-2011 (darrer període, amb dades de tot l'Estat), és una de les universitats menys productives de tot l'Estat, amb 3,82 tesis per cada 1.000 alumnes (la mitjana estatal és de 6,37 tesis). Les altres dues universitats amb nivells més baixos són la d'Extremadura, amb 4,41 tesis per 1.000 alumnes, i la de les Illes Canàries, amb 4,51. Les dues comunitats amb nivells més elevats són Navarra, amb 9,33, i Catalunya, amb 8,93 tesis per 1.000 alumnes (MECD 2012).

Si tenim en compte altres indicadors, podem dir que la UIB està situada entre les millors de l'Estat pel que fa a la qualitat de la producció científica, segons l'edició de 2011 dels «Rànquing ISI de les universitats espanyoles per campus i disciplines científiques», elaborats pels investigadors dels grups de recerca d'Avaluació de la Ciència i de la Comunicació Científica (EC₃) i de Soft Computing and Intelligent Information Systems (SCI₂S) de la Universitat de Granada, que avaluen la qualitat i l'impacte de la recerca de totes les universitats de l'Estat.

Els rànquings s'han elaborat tenint en compte les dades dels documents indexats a la base de dades acadèmiques ISI Web of Knowledge (Thompson & Reuters), que inclou materials bàsics de la producció científica, com són els articles publicats en revistes d'impacte, el nombre de documents citables, el nombre de cites, la mitjana de cites, el percentatge de documents altament citats, el nombre de patents i l'índex d'internacionalització dels programes de recerca, entre altres criteris.

Segons aquest darrer rànquing, que avalua el període 2006-2011, la UIB ocupa la primera posició en qualitat de la producció científica en les disciplines de Biologia Vegetal i Animal i en Geociències. A més, està posicionada entre les deu primeres de l'Estat pel que fa a la qualitat de la recerca. La UIB és la quarta en Psicologia, la cinquena en Informàtica, la sisena en Química, la vuitena en Genètica i Biologia Evolutiva i en Ciències dels Materials i la novena en Ecologia i Ciències Mediambientals.

La UIB també destaca en diversos camps científics, que inclouen disciplines diverses, fet que posiciona globalment la Universitat com una de les millors espanyoles pel que fa a la qualitat de la producció científica. En aquest cas, és la tercera de l'Estat en Física; la quarta, en Ciències de la Terra i Mediambientals i en Química i Enginyeria Química; la sisena, en Ciències Biològiques i en Psicologia i Educació; la vuitena, en Tecnologies de la Informació i la Comunicació, i la novena, en altres ciències socials.

Al rànquing elaborat a partir de les dades ISI Web of Knowledge, s'hi han d'afegir les d'un altre rànquing internacional, el SCImago, que s'elabora a partir de la base de dades SCOPUS d'Elsevier, i que ja avaluà l'impacte de la recerca en el període 2003-2008 en un 30% per sobre de la mitjana ponderada d'un rànquing mundial que analitza 15.043 universitats i centres de recerca de tot el món quant a publicacions fetes en revistes que se situen en el primer quartil (màxim nivell de valoració) i a l'impacte que tenen aquestes publicacions.

Les dades publicades el desembre de 2010 ja situaven la UIB al sisè lloc entre les universitats espanyoles i a la segona posició quant a les publicacions fetes en col·laboració amb altres centres internacionals. A partir d'aquest informe, es podia constatar que la transferència de coneixement feta des de la UIB era significativa. Amb un conjunt de quaranta-una patents, de divuit de les quals s'havia concedit una llicència a empreses, la Universitat comptava amb una mitjana de vint-i-dos investigadors per cada patent, mentre que la mitjana espanyola era de trenta-nou.

Les dades SCImago de 2010 també destacaven que la UIB ja era la segona Universitat de l'Estat en col·laboracions internacionals en publicacions científiques. Segons l'estudi, gairebé la meitat dels articles produïts per la UIB (concretament, un 45,5%) es feien en cooperació amb universitats o centres d'investigació de fora de l'Estat. El rànquing SCImago de 2011 posiciona la UIB com el centre que fa 31 de l'Estat quantitativament en producció científica. La Universitat continua destacant en l'aspecte internacional i se situa en la setena posició en el rànquing de publicacions del primer quartil i en la quarta posició quant a impacte normalitzat.

Les dades dels dos índexs permeten afirmar que la producció científica de la UIB i la seva qualitat han millorat els darrers anys fins que han assolit posicions capdavanteres en camps diversos, com demostra el darrer rànquing ISI Web of Knowledge.

7. PROFESSORAT DE LA UIB

En l'àmbit dels recursos i l'organització, la reforma de la LOU, aprovada per la Llei orgànica 4/2007, de 12 d'abril, preveu, entre altres qüestions, una nova configuració de la docència universitària. L'estructuració del personal docent universitari permanent en dos únics cossos: catedràtics d'universitat (CU) i professors titulars d'universitat (TU), així com la integració en aquests cossos del professorat catedràtic d'escola universitària i el professorat titular d'escola universitària. Segons estableix la disposició addicional 2a de la Llei orgànica 4/2007, que modifica la LOU, podran accedir directament al cos de TU el professorat TEU que tingui el títol de doctor/a o l'obtingui posteriorment i estigui acreditat d'acord amb els mecanismes previstos en la legislació. En aquest sentit, el Consell

de Govern ha aprovat la promoció de la majoria de TEU doctors acreditats a TU al llarg dels dos darrers anys acadèmics. Entre 2007-2008 i 2011-2012, s'ha passat de 164 professors TEU a 73, és a dir, 91 professors han promocionant a TU; també han promocionat a TU 23 catedràtics d'Escola Universitària en el mateix període (vegeu el quadre 27).

QUADRE 27. ALUMNAT DE LA UNED, A LES ILLES. CURS 2011-2012

	TOTAL	%
Accés més grans de 45 anys	120	10,14%
Accés més grans de 25 anys	1.064	89,86%
Total accés	1.184	100,00%
Dret	260	22,53%
Història	41	3,55%
Filologia Hispànica	27	2,34%
Filologia Anglesa	26	2,25%
Pedagogia	43	3,73%
Educació Social	75	6,50%
Psicopedagogia	20	1,73%
Psicologia	113	9,79%
Filosofia	6	0,52%
Antropologia Social i Cultural	59	5,11%
Ciències Polítiques	23	1,99%
Sociologia	18	1,56%
Treball Social	110	9,53%
Economia	15	1,30%
Diplomatura en Ciències Empresarials	49	4,25%
Administració i Direcció d'Empreses	52	4,51%
Turisme	73	6,33%
Ciències Físiques	10	0,87%
Ciències Matemàtiques	7	0,61%
Ciències Químiques	9	0,78%
Ciències Ambientals	38	3,29%
Enginyeria Industrial	34	2,95%
Enginyeria Tècnica Industrial (Electrònica Industrial)	4	0,35%
Enginyeria Tècnica Industrial (Mecànica)	8	0,69%
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	19	1,65%
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	12	1,04%
Enginyeria Informàtica	3	0,26%
Total diplomatures, llicenciatures i enginyeries	1.154	100,00%
Grau Geografia i Història	228	2,79%
Grau Història de l'Art	241	2,95%
Grau Llengua i Literatura Espanyola	82	1,00%
Grau Estudis anglesos	202	2,47%

continua

	TOTAL	%
Grau Educació Social	232	2,84%
Grau Pedagogia	107	1,31%
Grau Dret	369	4,51%
Grau Treball Social	207	2,53%
Grau Psicologia	692	8,46%
Grau Filosofia	57	0,70%
Grau Antropologia Social i Cultural	78	0,95%
Grau Ciències Polítiques i de l'Administració	101	1,23%
Grau Sociologia	55	0,67%
Grau ADE	249	3,04%
Grau Turisme	144	1,76%
Grau Economia	76	0,93%
Grau Enginyeria en Tecnologia Industrial	13	0,16%
Grau Enginyeria Elèctrica	44	0,54%
Grau Enginyeria Electrònica industrial i automàtica	27	0,33%
Grau Enginyeria Mecànica	40	0,49%
Grau Enginyeria Informàtica	47	0,57%
Grau Tecnologies de la Informació i Comunicació	26	0,32%
Grau Físiques	27	0,33%
Grau Matemàtiques	35	0,43%
Grau Químiques	10	0,12%
Grau Ciències ambientals	115	1,41%
Total graus	8.180	100,00%
Total diplomatures, llicenciatures i enginyeries i graus	9.334,00	

Font: Dades de la UNED

Elaboració: equip UIB-CES

El professorat permanent està format per 486 catedràtics i titulars (39,67%) i per 739 (60,33%) no permanents. Entre el professorat no permanent, se n'han de diferenciar dos tipus principals, amb 176 contractats (14,37%). Per una banda, el professorat col·laborador, contractat doctor, ajudant, ajudant doctor, com a nova modalitat de contractació que té com a requisit una acreditació externa per part de l'AQUIB o ANECA. Aquesta modalitat ha augmentat els darrers anys. Per una altra, el professorat associat, amb 539 contractats (44,0%), modalitat que inclou associats de sis, quatre i tres hores. Com es pot observar en el quadre 5, el professorat no permanent es manté en nivells molt elevats, ha augmentat els darrers cinc cursos acadèmics i ha passat de representar el 56,25% el curs 2007-2008 al 60,33% el 2011-2012. La interpretació no pot ser positiva: la inestabilitat i el limitat compromís docent del professorat associat, amb poques hores de dedicació i retribucions reduïdes, poden afectar la qualitat de la docència.

Les 1.225 places, equivalents a jornada completa (EJC) —és a dir, equivalents a 37,5 h setmanals—, representen 924 docents. Això significa que, si solament es considera aquest professorat teòric (EJC), ha augmentat el nombre de professors i professores (de 800 EJC el 2005 a 914 EJC actuals),

però s'ha mantingut la ràtio d'alumnes per professor, amb 14,53 el curs 2011-2012, quasi la mateixa ràtio que el curs 2005-2006.⁷

És molt destacada la proporció de professors associats, ajudants i altres no permanents en alguns departaments (per exemple, Infermeria i Fisioteràpia; Pedagogia i Didàctiques Específiques; Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació). S'ha de mantenir la valoració feta en informes anteriors, en el sentit que les reformes i la resposta als canvis s'han fet en bona part gràcies a la contractació de personal associat i altre professorat no permanent, és a dir, s'ha produït un increment constant d'aquest tipus de personal, en contra dels criteris manifestats per la gran majoria de responsables universitaris.

És evident que la política de professorat de la UIB no depèn exclusivament dels canvis legals relatius a l'EEES, sinó que n'hi ha d'haver també en el finançament de la UIB per millorar les dotacions del professorat i de l'investigador permanent.

8. PERSONAL D'ADMINISTRACIÓ I SERVEIS

Pel que fa a les accions en matèria de personal d'administració i serveis, cal referir-se, fonamentalment, a la dotació. Quant a la dotació de personal d'administració i serveis (PAS), la UIB compta (segons els pressuposts de 2011) amb 564 professionals funcionaris i contractats de nivells molt diferents, des d'auxiliars de suport administratiu, fins a tècnics superiors de diverses especialitats. Segons el quadre de quinze indicadors institucionals, inclòs en el pressupost de la UIB,⁸ el PAS ha passat de 461 professionals el 2005 a 564 el 2012, augment que ha modificat la ràtio professors/PAS, que ha passat d'1,74 el 2005 a 1,65 el 2012. El PAS ha augmentat, però és molt difícil interpretar d'aquesta ràtio, ja que la variació podria indicar una reducció del suport a les tasques acadèmiques o més eficiència d'aquest suport, ja sigui per una certa economia d'escala a les organitzacions de suport (serveis diversos de la UIB).

9. PRESSUPOST

Dos dels grans principis que han de regir el finançament universitari són la suficiència i l'equitat, juntament amb una gestió eficaç i eficient dels recursos que s'hi destinen. Per suficiència s'entén un finançament adequat a les funcions encomanades a la Universitat: formació, recerca i desenvolupament social i econòmic. Ha de ser un finançament que permeti una activitat acadèmica de qualitat, competitiva en el terreny europeu i internacional, que generi projectes i iniciatives singulars i complementàries al si de la Universitat de les Illes Balears.

Pel que fa al pressupost de la UIB (vegeu els quadres 28 i 29), l'any 2012 s'ha aprovat un pressupost de 88.221.578,30 euros, és a dir, ha disminuït un 14,33% respecte del curs anterior (102.979.116,20 euros). Aquesta reducció ha representat un tall en un procés d'increment sostingut dels quatre

⁷ Vegeu l'indicador 6 del quadre «Quinze indicadors institucionals de la Universitat de les Illes Balears». UIB, 2012.

⁸ Vegeu l'indicador 5 del quadre «Quinze indicadors institucionals de la Universitat de les Illes Balears», UIB.

pressupostos anteriors. La crisi econòmica ha afectat molt fortament el procés de millora de la UIB; la reducció pressupostària afecta molts factors, però, entre els més destacats, s'han de considerar tots els relatius a la reforma dels estudis universitaris (millora dels espais, internacionalització, reducció de la importància relativa del professorat associat, etc.).

Pel que fa als ingressos, les taxes públiques, tot i que han augmentat des de 2009 (11,44%), representen solament un 15,54%, i el 62,67% són transferències corrents, majoritàriament provinents del Govern de les Illes Balears. Aquesta transferència representava el 67,9% el curs 2009, és a dir, ha patit una reducció considerable, de més de 5 punts percentuals. En termes absoluts, s'ha reduït en 7.484.077,71 euros, en un moment de reforma important dels estudis i de l'organització per manament legal.

Les despeses es distribueixen en: 66,25% de personal (el 2009, representava el 66,04%); despeses en béns corrents o serveis, 12,65% (el 2009, representava un 15,23%), i les inversions reals, 18,70% (el 2009, representaven un 16,83%). Aquest darrer capítol s'ha reduït considerablement i no es pot comparar amb el dels anys 2000 (29,44%), 2001 (33,99%) o 2011 (28,86%), anys en què hi va haver una forta inversió en noves instal·lacions. La disminució de la transferència nominativa d'inversió, que ha passat de 625.488 euros a 100.000 euros, dificulta el manteniment correcte dels edificis. Les necessitats d'inversió no s'han reduït, ja que, a més de les necessitats d'inversió per al manteniment, encara falten instal·lacions molt notables (biblioteca central, adaptació als requeriments espacials derivats del model d'ensenyament-aprenentatge de l'espai europeu, per exemple).

Els darrers anys havia millorat la transferència nominativa, però, amb la crisi de 2009-2012, la tendència s'ha invertit. En un primer període, s'havia passat d'una transferència nominativa de 46,80 milions d'euros el 2005 a 61,14 milions d'euros el 2009, és a dir, d'una transferència nominativa per estudiant de 3.945 euros el 2005 a 4.962 euros el 2009, increments molt superiors als de l'IPC. En els darrers pressupost, la transferència ha passat a 54,16 milions d'euros i la transferència nominativa per estudiant ha quedat en 3.891 euros, 1.071 menys per estudiant que el 2009. La interpretació que en fa la UIB és molt clara: «Els impactes de la crisi es deixen sentir amb força a l'economia espanyola des de l'any 2008 ençà. Impactes que han arribat amb un cert retard —però no amb menys virulència— a les diferents administracions públiques, entre les quals la UIB. Així, recordem que la primera davallada de les transferències nominatives de la comunitat autònoma cap a la UIB es produí en el pressupost inicial de 2010» (UIB 2011, 1).⁹

Malgrat aquest escenari d'austeritat, la Universitat ha obtingut el segell de Campus d'Excel·lència Internacional amb el projecte e-MTA: Campus Euromediterrani del Turisme i de l'Aigua, que és, sens dubte, un reconeixement a la qualitat aconseguida amb l'esforç de tots. Això ha suposat una subvenció de 580.000 euros del programa d'enfortiment i 1.700.000 euros per desenvolupar-lo, encara que aquesta darrera quantitat encara no ha estat autoritzada pel Govern de l'Estat. Cal tenir present que el Govern de la comunitat autònoma ha autoritzat l'execució dels 5.000.000 d'euros del programa Innocampus, que permetrà la UIB construir l'edifici de postgrau i impulsar la creació de noves patents.

⁹ UIB. Memòria del pressupost de la UIB per a l'exercici 2011: <http://www.uib.es/lauib/Dades_i_xifres/>.

L'any 2010, el Ministeri de Ciència i Innovació destinà 150 milions d'euros a vint-i-sis projectes d'I+D+I, situats en Campus d'Excel·lència. En total, hi participaren trenta-vuit universitats. La UIB es va presentar a la convocatòria del programa Innocampus després d'haver superat la primera fase del programa Campus d'Excel·lència de l'any 2010. El projecte, classificat al sisè lloc entre tots els presentats, rebé una subvenció de cinc milions d'euros en forma de crèdit, dels quals se'n destinaran 4.800.000 a la construcció del Centre d'Estudis de Postgrau i 200.000, al manteniment i creació de noves patents i llicències per a empreses.

Una vegada aprovat pel Consell de Govern de la Universitat, en Consell Social, a la sessió del desembre de 2011, s'acordà sol·licitar al Govern de les Illes Balears l'autorització de l'operació d'endeutament, que li fou denegada. El 4 de gener de 2012, el Govern de les Illes Balears decidí autoritzar aquesta operació, que permetrà donar compliment al projecte de millora de la UIB, tot i que l'actual context de finançament en procés de precarització fa perillar el procés de millora de la qualitat de la UIB.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

CONSELL ESCOLAR DE LES ILLES BALEARS. *Informe del sistema educatiu de les Illes Balears 2008/2009*. Aprovat dia 31 de gener de 2011 pel Ple del Consell Escolar de les Illes Balears. Accessible a: <<http://ceib.caib.es/informes.html>>.

CONSEJO ECONÓMICO Y SOCIAL DE ESPAÑA. *Memoria sobre la situación socioeconómica y laboral de España 2011*. Accessible a:

<<http://www.ces.es/web/guest/memorias>>.

MECD (2012a). *Estadísticas de la educación. Enseñanzas no universitarias. Datos avance 2011-2012*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (www.mec.es).

MECD (2012b). *Estadísticas de la educación. Indicadores y publicaciones de síntesis. Las cifras de la educación en España*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (www.mec.es).

MECD (2012c). *Datos y Cifras del Sistema Universitario Español. Curso 2011/2012*. Madrid, Secretaría General de Universidades del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (www.mec.es).